

SUBJECT : SANSKRIT

CHAPTER NO: 4

CHAPTER NAME: SISHULALANAM

PPT-1

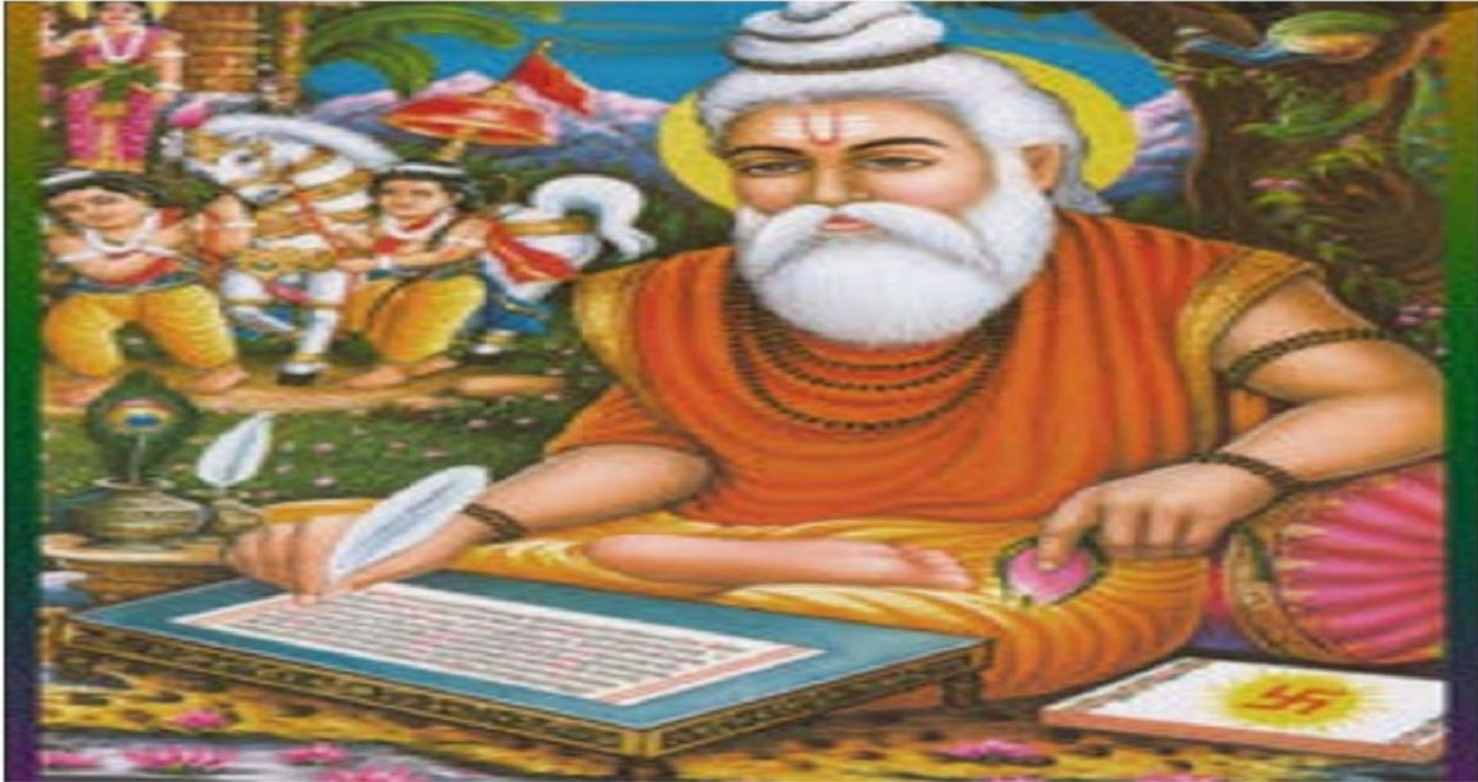
CHANGING YOUR TOMORROW

Website: www.odmegroup.org
Email: info@odmps.org

Toll Free: **1800 120 2316**
Sishu Vihar, Infocity Road, Patia, Bhubaneswar- 751024

चतुर्थः पाठः

शिशुलालनम्

Expected Learning Outcome

सामान्य उद्येश्य : (General Objective)

१ . नैतिकज्ञानस्य वृद्धिः

विशेष उद्येश्य : (Specific Objective)

१ .संस्कृतभाषायाम् अभिरुचिः उत्पादनम् ।

२ .श्रवण-भाषण-लेखन-पठनकौशलानां सम्पादनम् ।

३ .छात्राणां शब्दभण्डारस्य विकासः ।

उपक्रमः

प्रस्तुतोऽयं पाठः दिङ्नागविरचितः संस्कृतस्य प्रसिद्धनाट्यग्रन्थः "कुन्दमाला" इत्यतः पञ्चमाङ्कात् सम्पादनं कृत्वा सङ्कलितोऽस्ति। अत्र नाटकांशे रामः स्वपुत्रौ लवकुशौ सिंहासनम् आरोहयितुम् इच्छति किन्तु उभावपि सविनयं तं निवारयतः। सिंहासनारूढः रामः उभयोः रूपलावण्यं दृष्ट्वा मुग्धः सन् स्वक्रोडे गृह्णाति। पाठेऽस्मिन् शिशुवात्सल्यस्य मनोहारिवर्णनं विद्यते।

- विदूषकः - इत इत आर्यौ!
कुशलवौ - (रामम् उपसृत्य प्रणम्य च) अपि कुशलं महाराजस्य?
रामः - युष्मद्दर्शनात् कुशलमिव। भवतोः किं वयमत्र कुशलप्रश्नस्य भाजनम्
एव, न पुनरतिथिजनसमुचितस्य कण्ठाश्लेषस्य। (परिष्वज्य) अहो
हृदयग्राही स्पर्शः।

- उभौ - राजासनं खल्वेतत्, न युक्तमध्यासितुम्।
- रामः - सव्यवधानं न चारित्रलोपाय। तस्मादङ्क - व्यवहितमध्यास्यतां सिंहासनम्।
(अङ्कमुपवेशयति)
- उभौ - (अनिच्छं नाटयतः) राजन्!
अलमतिदाक्षिण्येन।
- रामः - अलमतिशालीनतया।

समासो विग्रहो वा—

पदानि

सिंहासनस्थः

तापसौ

कुशलवौ

उपरामम्

युष्मद्दर्शनात्

कुशलप्रश्नभाजनम्

कण्ठाश्लेषस्य

हृदयग्राही

आसनार्धम्

राजासनम्

सव्यवधानम्

चारित्रलोपाय

अङ्क-व्यवहितम्

समास-विग्रहः

— सिंहासने स्थः

— तापसः च तापसः च

— कुशः च लवः च

— रामस्य समीपम्

— युवयोः दर्शनात्

— कुशलप्रश्नस्य भाजनम्

— कण्ठे आश्लेषस्य

— हृदयं ग्रह्णाति यः सः

— आसनस्य अर्धम्

— राज्ञः आसनम्

— व्यवधानेन सह/सहितम्

— चारित्रस्य लोपाय

— अङ्कस्य व्यवहितम्

सन्धिः विच्छेदो वा-

पदानि	-	सन्धि-विच्छेदः
विदूषकेनोपदिश्यमान	-	विदूषकेन + उपदिश्यमान
कुशलं महाराजस्य	-	कुशलम् + महाराजस्य
युष्मद्दर्शनात्	-	युष्मत् + दर्शनात्
पुनरतिथिजन	-	पुनः + अतिथिजन
कण्ठाश्लेषस्य	-	कण्ठ + अश्लेषस्य
राजासनम्	-	राजा + आसनम्
खल्वेतत्	-	खलु + एतत्
युक्तमध्यासितुम्	-	युक्तम् + अधि + आसितुम्
तस्मादङ्क	-	तस्मात् + अङ्क
अध्यास्यताम्	-	अधि + आस्यताम्

प्रकृतिप्रत्ययोः विभाजनम्—

पदानि		प्रकृतिः	+ प्रत्ययः
उपदिश्यमान	—	उप + दिश्	+ शानच्
उपसृत्य	—	उप + सृ	+ ल्यप्
प्रणम्य	—	प्र + नम्	+ ल्यप्
भाजनम्	—	भज्	+ ल्यट्
परिष्वज्य	—	परि + स्वज्	+ ल्यप्
हृदयग्राही	—	हृदयग्राह	+ इन्
आसनम्	—	आस्	+ ल्युट्
युक्तम्	—	युज्	+ क्त
अध्यासितुम्	—	अधि + आस्	+ तुमुन्
व्यवहितम्	—	वि + अव + हि +	क्त

गृहकर्म :- पञ्च प्रश्नोत्तर लिखत

ODM EDUCATIONAL GROUP